

«ندای ترقی» یا نامه ادبی، اخلاقی و طبّی

سید مهدی سید قطبی

کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، کارشناس تالار مطبوعات سازمان کتابخانه‌ها موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، مشهد،

ایران. رایانامه: mehdi.qotbi@gmail.com

چکیده

مطبوعات در ایران، ۱۸۴ سال پیش با انتشار روزنامه «کاغذ اخبار» در سال ۱۲۱۵ خورشیدی پدید آمد؛ در حالی که اولین نشریه در خراسان یعنی روزنامه «ادب» پس از گذشت ۶۶ سال از انتشار کاغذ اخبار، در ۶ دی ماه ۱۲۷۹ در مشهد منتشر شد. مجله «ندای ترقی» پس از «دانش»، «الکمال»، «جهان زنان»، «دبستان» و «پهلوی» به عنوان ششمین مجله خراسان، در اکثر موضوع‌های مجلات قبل از خود مقالات و مطالبی ارائه کرد بود به طوری که می‌توان آن را «نامه ادبی، اخلاقی و طبّی» قلمداد نمود. این مقاله به سیر تاریخی مجلات در خراسان و چگونگی انتشار مجله «ندای ترقی» می‌پردازد. در این مقاله در ابتدا این نشریه معرفی و سپس هدف و محتوای مجله بررسی می‌شود. در پایان درباره وضعیت اشتراک و توقف مجله بحث شده است.

کلیدواژه‌ها: مجلات خراسان، مجله ندای ترقی، سیر تاریخی.

سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

نشریه الکترونیکی شمس، دوره ۱۳، شماره ۵۰-۵۱، بهار و تابستان ۱۴۰۰، صص. ۶۱-۷۰.

تاریخ ارسال: ۱۳۹۹/۵/۲۱ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۹

مقدمه

مطبوعات در ایران در یک صد و هشتاد و چهار سال پیش با انتشار روزنامه «کاغذ اخبار» میرزا محمد صالح شیرازی به سال ۱۲۵۲ قمری برابر سال ۱۲۱۵ خورشیدی پدید آمد. در حالی که اولین نشریه در خراسان؛ یعنی، روزنامه «ادب» پس از گذشت شصت و شش سال از انتشار کاغذ اخبار، در چهارم رمضان ۱۳۱۸ برابر با ۶ دی ماه ۱۲۷۹ در مشهد منتشر شد. نخستین مجله خراسان، «دانش» است که اولین شماره آن در ۱ برج جدی (دی) ۱۲۹۸ خورشیدی برابر ۲۹ ربیع‌الاول ۱۳۳۸ قمری در موضوع ادبی در مشهد منتشر شد. پس از آن مجله «الکمال»، دومین مجله خراسان است که بعد از هشت ماه از چاپ مجله «دانش» در اول سنبله (۲ شهریور) ۱۲۹۹ مطابق ۹ ذیحجه ۱۳۳۸ در موضوع دینی در شهر مقدس مشهد پدید آمد. «جهان زنان»، سومین مجله خراسان است که بعد از یک سال و یک ماه از انتشار مجله «دانش» و پنج ماه بعد از چاپ «الکمال» در جمعه ۱۵ بهمن ۱۲۹۹ شمسی برابر ۲۵ جمادی‌الاولی ۱۳۳۹ قمری مطابق با ۴ فوریه ۱۹۲۱ میلادی در مشهد منتشر گردید. مجله «دبستان» در موضوع ادبی در سال ۱۳۰۱ و مجله «پهلوی» در موضوع نظامی در سال ۱۳۰۵ خورشیدی به ترتیب چهارمین و پنجمین مجلات خراسان هستند که هر یک در موضوعی خاص منتشر شدند؛ اما مجله «ندای ترقی» به عنوان ششمین مجله خراسان تقریباً در اکثر موضوع‌های مجلات قبل از خود مقالات و مطالبی ارائه کرده بود به طوری که می‌توان آن را «نامه ادبی، اخلاقی و طبی» قلمداد نمود. آنچه در این مقاله نوشته شده نتایجی است که نگارنده با مطالعه صفحه به صفحه ۱۲ شماره این مجله (موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی) به دست آورده است.

معرفی نشریه

نام نشریه «ندای ترقی» با حروف سربی در وسط جلد در یک سطر قرار دارد. بر بالای نام نشریه، زمان و شماره مجله آمده است و پایین عنوان نشریه، قیمت تک شماره و آبونمان سالیانه و مدیر و طرف مراسلات، مؤلف و محل و نام چاپخانه مجله درج شده است. روی جلد فاقد هرگونه طرحی است و فقط رنگ قرمز کم‌رنگی همه آن را پوشانده است. مؤسس نشریه میرزا عباس خان عظیم‌زاده، مدیر و طرف مراسلات مجله حاجی سید محمدعلی نجفی (نجفیان رضوی)، صاحب امتیاز (از شماره هفتم تا دوازدهم) و مؤلف عمده مطالب دکتر لقمان مبین است. اولین شماره نشریه در فروردین ۱۳۰۸ برابر با شوال ۱۳۴۷ و مطابق با مارس ۱۹۲۹ در مشهد منتشر شده است. موضوع مجله «ندای ترقی» علمی، ادبی، طبی و اخلاقی است. نوبت انتشار آن ماهیانه و محل اداره این نشریه مشهد، کوچه ارک بوده است. قیمت تک شماره یک قران (از برای شاگردان مدارس قیمت یک جلد ۱۰ شاهی)، شش ماهه ۷ قران، آبونمان سالیانه ۱۲ قران و خارجه به اضافه تمبر پست، نوع چاپ سربی، قطع نشریه ۱۶*۲۰ بود. جلد اول و دوم را مطبعه خراسان، جلد سوم در مطبعه ایران، جلد چهارم تا دوازدهم در مطبعه نور چاپ گردید. نگارنده به ۱۲ شماره از این مجله که شماره‌های موجود در آرشیو مطبوعات سازمان کتابخانه‌های آستان قدس رضوی است دسترسی داشت:

سال اول:

جلد اول (فروردین ۱۳۰۸)، جلد دوم (اردیبهشت ۱۳۰۸)، جلد سوم (خرداد ۱۳۰۸)، جلد چهارم (تیر ۱۳۰۸)، جلد ۵ و ۶ (مرداد- شهریور ۱۳۰۸)،

سال دوم:

جلد هفتم (فروردین ۱۳۰۹)، شماره ۸ و ۹ (خرداد و تیر ۱۳۰۹)، شماره ۱۰-۱۲ (جمادی الاول- رجب ۱۳۴۹ قمری). تعداد صفحه‌های بیشتر شماره‌ها ۳۳ صفحه است، اما بعضی شماره‌ها ۲۴ صفحه دارد. شمارش صفحه‌های مجله در سال اول تا شماره ۴، هر شماره مستقل است، اما از شماره ۵ و ۶ صفحه‌شمار از ۱۰۰ شروع و به ۲۱۸ (بدون صفحات ضمیمه) در شماره ۱۰-۱۲ اتمام یافت. در مجموع صفحه‌شمار ضمیمه این مجله مستقل از خود نشریه است. تقریباً به جز ۲۱۸ صفحه متن اصلی مجله، در حدود ۱۰۰ صفحه ضمیمه در ۱۲ شماره وجود دارد. شایان ذکر است علاوه بر کتابخانه آستان قدس، کتابخانه مجلس شورای اسلامی^۱ (سال اول- دوم، شماره ۲-۹ و سال سوم، شماره ۱-۲)، کتابخانه ملی^۲ (سال اول، شماره ۱-۳ و ۵-۹) و دانشگاه تهران^۳ (سال اول- دوم، شماره ۱-۹ و سال سوم، شماره ۱-۴ و ۶-۱۰)، هر کدام برخی از شماره‌های مجله «ندای ترقی» را دارند.

مؤسس و صاحب امتیاز مجله

اگرچه نام حاجی «سید محمدعلی نجفی» مشهور به «نجفیان رضوی» به عنوان مدیر مجله ندای ترقی و آقای «میرزا عباس خان عظیم زاده» به عنوان مؤسس مجله ندای ترقی در همه شماره‌ها و عکس ایشان در چند شماره مجله درج شده است اما فقط اطلاعات اندک زیر درباره این دو تن در منابع اطلاعاتی و مجله ایشان استخراج گردید.

از آگهی در مجله «ندای ترقی» این مطلب به دست می‌آید که «عباس عظیم زاده» مدیر دواخانه اطمینان و نماینده فابریک‌های دواسازی و آلات جراحی آلمان و فابریک‌های دیگر معین شده است.^۴ همچنین آگهی دیگری در این نشریه می‌افزاید که جناب «عظیم زاده» علاوه بر دواخانه، پس از چند سال «مؤسسه تجارتي اطمینان در مشهد سرای سیگاری» تأسیس می‌نماید.^۵

درباره «سید محمدعلی نجفیان» از مطلبی که در مجله «دعوت اسلامی» درج شده است چنین به دست می‌آید که وی اصالتاً عرب و از طرف پدر شجرنامه‌اش به حضرت امام حسین علیه‌السلام ختم می‌شود و پدر ایشان دانشمند و فاضل ارجمند مرحوم «سید عبدالمجید»، ملک‌الشعراي قم است.^۶

۱. حیدری، آزاده (۱۳۸۹)، ص. ۹۱۱.

۲. سایت کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران <http://www.nlai.ir>

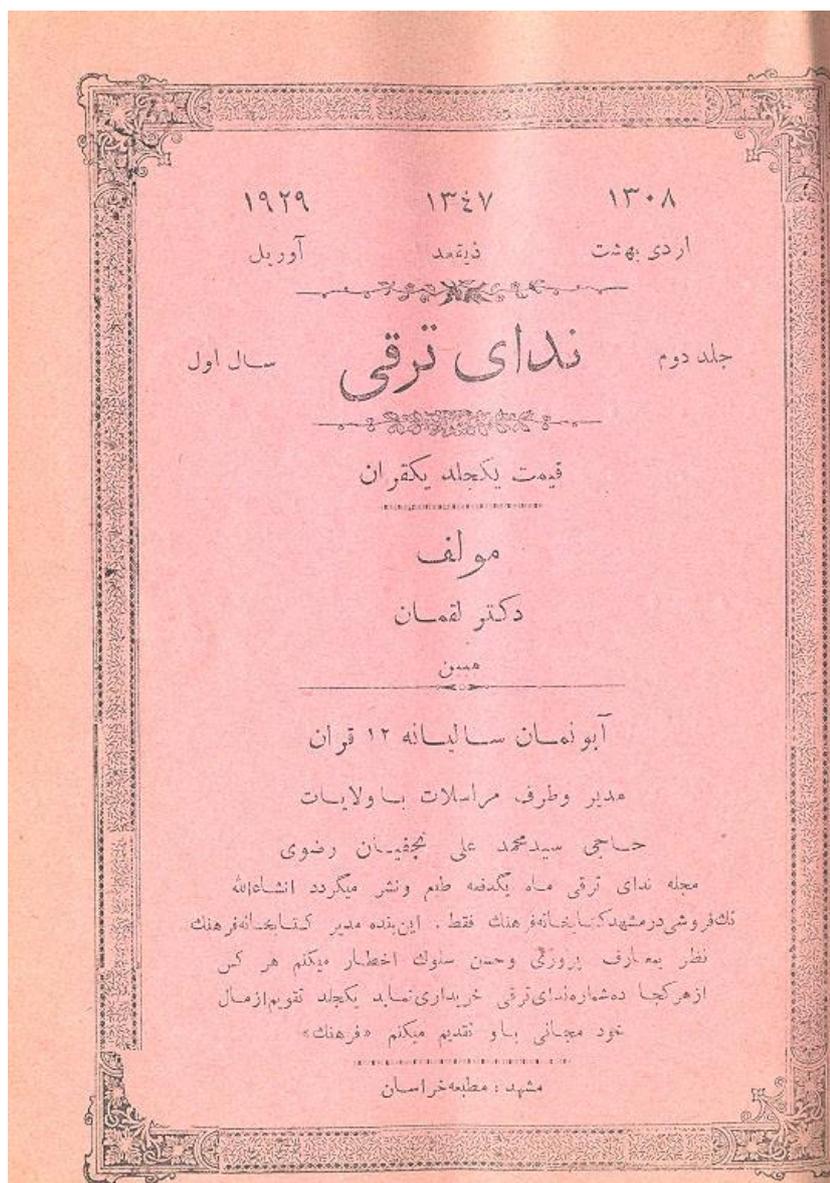
۳. آشوری، مهران (۱۳۸۷)، ص. ۸۲۴.

۴. مجله ترقی، سال اول، جلد اول، پشت جلد.

۵. مجله ترقی، سال ۲، جلد ۷، پشت جلد.

۶. مجله دعوت اسلامی، سال ۲۲ شماره ۶-۷، ص. ۱۵۶-۱۵۸.

درباره دکتر «لقمان مبین» که از شماره ۷-۱۲ صاحب امتیاز مجله «ندای ترقی» است هیچگونه اطلاعی از منابع مرجع و خود مجله به دست نیامد فقط با توجه به درج نام وی در پایان مقالات پزشکی، می‌توان نویسنده مطالب طبی نشریه را آقای دکتر «لقمان مبین» تعیین کرد.

مسلك و هدف نشریه

مدیر مجله در شماره اول پس از حمد و ثنای الهی درباره لزوم انتشار نشریه چنین می‌نویسد:

«با تألیف مجله ترقی که فقط حاوی مطالب علمی و طبی و اخلاقی بوده ... قدم برای این مقصود برداریم که امیدواریم ... تمام طبقات اعم از جاهل و شریف و وضیع و کبیر و صغیر و ذکور و اناث از مندرجات این مجله استفاده نموده و بدانند که آگاهی و مطلع شدن به حقائق ترقی و تعالی چه اندازه روح انسانی آن‌ها تحریک خواهد شد...».

اما در شماره دوم درباره مسلک مجله چنین بیان شده است:

«نشر مقالات علمی، طبی، اخلاقی و ادبی و ترجمه‌های مفید و قطعات نظم و تاریخ روضه رضویه، مسلک ندای ترقی است.

این مجله در موضوعات سیاسی و در اموری که به اشخاص برخورد می‌کند و ممکن است موجب کدورت کسی شود وارد نمی‌شود و نیز بر مباحثات علمی و معارضات قلمی و ایراد بعضی از متجددین و متأخرین، رعایت رسوم و آداب تکیه می‌کند و توصیه می‌کند که از حدود افاده و نقل مختلفه مراعات مقام محترم همواره خودداری شود.

هرگاه کسی بر پاره‌ای مطالب مندرجه ایراد و اعتراض داشته باشد مدیر مجله خود را مکلف به دفاع ندانسته، اعتراض معترض را به طور بی طرفی انتشار خواهد داد^۲.

نظر به نقشه راهی که مجله «ندای ترقی» درباره لزوم انتشار نشریه و مسلک آن ارائه نموده، به نظر می‌رسد دست‌اندرکاران نشریه می‌خواستند مجله‌ای منتشر نمایند که فاقد هرگونه سمت و سوی سیاسی و مذهبی باشد.

محتوای نشریه

مجله «ندای ترقی» با توجه به اقتضای زمان و مکان و جذب مشترکان چند موضوع مهم را در چند شماره پیاپی دنبال می‌کند و هدف از مطرح کردن آن‌ها را بهبود زندگی همه مردم کشور بیان می‌کند.

در هر شماره معمولاً ۴ صفحه شعر به صورت پیوست با صفحه‌شمار مستقل از محتوای اصلی مجله وجود دارد اما شماره ۱۱-۱۲ (رجب ۱۳۴۹) از نظر محتوا با بقیه شماره‌های مجله متفاوت است. این شماره ۶۰ صفحه دارد که ۵۰ صفحه آن کتاب «دره نجفیان رضوی»، اشعار مدحی آقای «نجفیان رضوی» در منقبت ائمه اطهار است.

بررسی کل محتوای مجله نشان می‌دهد که مجله ندای ترقی بیشتر روی موضوع‌های پزشکی و اسلامی تأکید دارد به طوری که موضوع‌های پزشکی بیشترین حجم مطالب نشریه را دربرمی‌گیرد. موضوع‌های اخلاقی (اسلامی)، ادبی و علمی به ترتیب اولویت‌های دوم تا چهارم مجله از نظر پرداخت و اختصاص فضای صفحه‌های مجله هستند؛ بنابراین می‌توان این مجله را تا حدودی پزشکی و بهداشتی طبقه‌بندی نمود. در ادامه مندرجات شماره اول سال اول و اسامی نویسندگان مجله به این شرح ارائه می‌گردد:

مباحث علمی: تفاوت انسان و حیوان، مبحث طبی: سفلیس و مبحث اخلاقی. هر سه مقاله به قلم دکتر لقمان مبین،

۱. مجله ترقی. سال اول، جلد اول. ص ۲-۳.

۲. مجله ترقی. سال اول، جلد دوم. ص ۲۰.

رعایت زبردستان به قلم آقای میرزا عباس عظیم زاده،
 ماده تاریخ به قلم مرحوم عبدالمجید قمی ملک الشعراء حضرت معصومه والد نجفیان رضوی،
 تاریخ رضویه به قلم نجفیان رضوی،
 به مناسبت عید فطر و عید جمشیدی و قصیدیه بهاریه هر دو مقاله به قلم نجفیان رضوی،
 در مسافرت فرزند خود، مرحوم ملک الشعراء حضرت معصومه،
 ادبیات.

ضمیمه: (در هر شماره ۴ صفحه یا بیشتر شعر در مدح ائمه اطهار از نجفیان رضوی یا پدرشان).
 نویسندگان اصلی مجله:

دکتر لقمان مبین، آقای میرزا عباس عظیم زاده، سید محمدعلی نجفیان رضوی، دکتر ابراهیم ملکی، سید حسین
 ساجدی اصطهبانات،

بررسی محتوای مطالب منتشره در مجله «ندای ترقی» که در میانه سال‌های ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۰ منتشر می‌شد نشانگر
 نبود فضای باز سیاسی و اجبار در انتشار مطالب غیرسیاسی و مذهبی است.

وضعیت اشتراک و تیراژ مجله

مجله «ندای ترقی» در جلد دوم، خط مشی نشریه را درباره وضعیت اشتراک به طور روشن بیان می‌کند:
 «اهل فضل و ادب می‌دانند که در این عصر جدید و اسلوب‌های مختلف و سبک‌های متفاوت مخصوص و
 مخارج‌های فوق‌الطاقه و اختراعات‌های تازه و تقلیدهای غریب اغلب کارها درهم بر هم و در بوت‌ه اجمال مانده لهذا در یک
 چنین عصری در نهایت سادگی و بدون آرایش مراعات مشترک لازم بل واجب است. اولین شماره «ندای ترقی» در برج
 فروردین منتشر و از بلاد دور و نزدیک تقاضای اشتراک و صورت اسامی رسیده حتی محتاج طبع ثانوی گردید و طبع
 نموده فرستاده شد.

چون آقایان و کلاء و نمایندگان «ندای ترقی» از نقطه نظر خدمت به نوع و معارف‌پروری و ازدیاد مطبوعات و
 مجلات دیانتی برحسب استعداد هر شهری و بلدی اسامی فرستاده که به صاحبان اسامی آن بلد «ندای ترقی» فرستاده
 شود و فرستاده شد. از این جهت مدت دو ماه از نشر شماره دوم خودداری می‌نمائیم که هرگاه بعضی از قرائت‌کنندگان
 محترم به مذاق آن‌ها نچسبیده و یا در سالی دوازده قران خرج راه ترقی مملکت نمودن را دشوار می‌دانند و یا کلمه بودجه
 (اقتضاء ندارد) را تکیه‌گاه خود قرار داده‌اند در مدت دو ماه بخوانند و رد کنند که پس از دو ماه که شماره دوم به آن‌ها
 رسیده معتذر به عذری نباشند از این نقطه نظر دو ماه بعد خواهیم فرستاد. لذا در اول تیر شماره دوم را که بایستی در
 اردیبهشت رسانیده باشیم منتشر خواهیم کرد و از مشترکین محترم و قارئین گرام معذرت می‌خواهیم، مخصوص از آقای

که دارای ذوق و عالم به قواعد و اصول هستند اکیداً معذرت می‌طلبم. امید است شماره‌های بعد مرتباً بدون تعطیل به مشترکین محترم برسانیم^۱».

مجله در مطلبی خطاب به اطباء درباره تعداد مشترکین و لزوم هر چه زودتر مشترک شدن آن‌ها می‌نویسد: «اگر چه مجله «ندای ترقی» که هنوز دو ماه است طبع و منتشر می‌شود امروز زیاده بر چهار هزار نفر مشترک در داخله و خارجه پیدا کرده و هنوز تقاضای اشتراک از نقاط بعیده می‌رسد...^۲»

همچنین مسئولین نشریه برای دانش آموزان مدارس هزینه اشتراک مجله را به نصف کاهش دادند: «از برای محصلین مدارس نصف قیمت آبنه شش قران تخفیف و قبلاً دریافت می‌شود.^۳»

البته اگر کسی مشترک نبود و خواهان نسخه‌ای از نشریه بود باید به دکان آقای نجفیان مراجعه می‌نمود: «تک فروشی در مشهد بنکداری و سقط فروشی نجفیان رضوی.^۴»

تبلیغ نشریه

عمده درآمد نشریات از دریافت هزینه اشتراک و تک فروشی مجله است، «ندای ترقی» در اولین مطلب شماره اول مجله درباره لزوم و اهمیت خرید و نگهداری شماره‌های پیاپی نشریه چنین تبلیغ می‌نماید:

«... از قارئین متمنی هستیم که چون مطالب این مجله و رشته کلام ارتباط تام با یکدیگر خواهد داشت از آتیه مندرجات نسخه اولیه را با نسخه‌های متوالی ضمیمه نموده و ربط مطالب را به دقت ملحوظ دارند که علاوه بر حصول مقصود در آتیه دارای یک کتاب بسیار مفید نافع خواهند بود^۵».

مسئولین مجله همچنین لیست کامل نمایندگان فروش مجله در شهرهای مختلف کشور را در صفحه پایانی شماره اول و دوم معرفی می‌نماید تا مشترکین و علاقمندان بالقوه مجله در شهرستان‌ها به آن‌ها مراجعه کنند تا با خرید نشریه درآمد افزایش یابد.

افزون بر موارد بالا دو آگهی به شرح زیر در نشریه چندین بار درج شده است که به نقل از «مدیر کتابخانه فرهنگ» به فردی که ده نسخه از هر شماره مجله را خریداری کند جوایزی مانند یک جلد تقویم و یک قطعه تمثال اعلی حضرت پهلوی و یا تمثال والا حضرت ولیعهد به رایگان وعده می‌دهد:

این بنده مدیر کتابخانه فرهنگ نظر به معارف‌پروری و حسن سلوک اخطار می‌کنم هرکس از هرکجا ده شماره «ندای ترقی» خریداری نماید یک جلد تقویم از مال خود مجانی به او تقدیم می‌کنیم. فرهنگ^۶»

۱. مجله ترقی، سال اول، جلد ۲، ص ۲۰ - ۲۱.

۲. مجله ترقی، سال اول، جلد ۳، ص ۲۲.

۳. مجله ترقی، سال اول، جلد ۴، روی جلد.

۴. مجله ترقی، سال دوم، جلد ۷، روی جلد.

۵. مجله ترقی، سال اول، جلد ۱، ص ۳.

۶. مجله ترقی، سال اول، جلد ۲، روی جلد.

«این جانب حسینعلی مدیر کتابخانه فرهنگ نظر به معارف پروری اخطار می‌کنم هرکس از هر کجا ده جلد ندای ترقی از این کتابخانه خریداری نماید یک قطعه تمثال اعلی حضرت پهلوی و یا تمثال والا حضرت ولیعهد، از طرف کتابخانه فرهنگ به عنوان هدیه به او داده خواهد شد و سایر سفارشات لوازم التحریر و اقسام کتب را به ارزان‌ترین قیمت می‌دهم و قبول می‌نمایم. مدیر کتابخانه فرهنگ^۱»

به هر حال مجله با چاپ تقویم کامل سال ۱۳۰۹ در قالب ۴ صفحه در شماره هفتم به تمام مشترکین خود تقویم هدیه می‌کند.

اعلانات (آگهی) مجله

چاپ آگهی و دریافت هزینه آن یکی از راه‌های درآمدزایی نشریات است. در مجله «ندای ترقی» درباره هزینه و جزئیات درج آگهی در نشریه چنین آمده است:

«هر قسم و به هر زبان اعلانات به قیمت ذیل قبول می‌شود

یک صفحه با حروف ۱۸ در بیست سطر ۳۰ قران، نصف صفحه ۱۸ قران و ربع صفحه ۱۰ قران.^۲»

بررسی تعداد صفحه‌های آگهی در شماره‌های مختلف به شرح زیر نشانگر درآمد ناچیز مجله از این راه است:

سال اول، شماره اول: ۱ صفحه، سال اول، شماره ۲: آگهی ندارد، سال اول، جلد ۳: ۱ صفحه، سال اول، جلد ۴: ۱ صفحه، سال اول، جلد ۵-۶: ۴ صفحه، سال دوم، جلد ۷: ۱ صفحه، سال دوم جلد ۸-۹: ۱ صفحه و سال دوم جلد ۱۰-۱۲: آگهی ندارد.

مجله و خوانندگان

نشریه «ندای ترقی» درباره پذیرش مقاله از خوانندگان و چگونگی برخورد با آن آگهی زیر را بر روی جلد مجله منتشر نموده است:

«مقالات عام‌المنفعه پذیرفته می‌شود، مدیر در حک و اصلاح و درج مقالات آزاد و مسترد نخواهد شد.^۳»

البته بررسی محتوای نشریه چنین به نظر می‌رسد که مطلبی از خوانندگان چاپ نشده است و عمده مقالات منتشره در مجله نگارش مدیر مسئول و صاحب امتیاز است.

۱. مجله ترقی، سال اول، جلد ۳، روی جلد.

۲. مجله ترقی، سال دوم، جلد ۷، روی جلد.

۳. مجله ترقی، سال دوم، جلد ۷، روی جلد.

توقف نشریه

«سید محمدعلی نجفیان» مدیر مجله در شماره ۸ و ۹ با اعلام کناره‌گیری آقای «میرزا عباس خان عظیم‌زاده» از همراهی و حمایت از مجله، به علت عدم برآورد انتظاراتش از نشریه درباره وضعیت مالی مجله و تداوم نشر آن چنین می‌نویسد:

«چون در سال اول مجله «ندای ترقی» علاوه بر ضرر مالی تمام اوقات شب و روز عمر گرانبها را در این راه صرف کرده و به نظر این ناچیز انجام این وظیفه از جمله واجبات و مهمات است چه این بنده ناقابل یگانه وسیله حفظ حدود اسلامی و ترقیات مملکت شش هزار ساله باستانی را همانا نشر این قبیل مجلات دانسته و سلیقه بنده نبوده در متن یا پشت جلد کشکول‌گدایی برداشته و مطالبه اعانه و مساعدت و وجوه آئونه نمایم در عین حال فدوی از ابتدای فروردین ۱۳۰۹ شمسی که سال دوم مجله ندای ترقی است به تنهایی اقدام در این امر و عهده‌دار طبع و نشر گردیده...»
بعد چاپ شماره ۸ و ۹، تنها یک مجلد دیگر از این مجله (شماره‌های ۱۰-۱۲) منتشر شد و دیگر مجله متوقف شد و دیگر شماره‌ای از آن منتشر نشد.

البته در آخرین صفحه شماره آخر مجله شعری به نام «خطاب به بعضی از مشترکین» سروده نجفیان رضوی مدیر مجله «ندای ترقی» وجود دارد که می‌توان آن را به نوعی علت اصلی توقف نشریه به شمار آورد:

خطاب به بعضی از مشترکین

«ای مشترک هزار چه بنده فدایتان	صد آفرین به مرحمت و مرحبایتان
یحی فضل و حاتم و قآن معن اگر	دیدند بذل و بخشش و جود و عطایتان
هر یک دو صدره از سر انصاف بوسها	دادند بنده وار بدست و به پایتان
شد مدتی به یک امل خام پخته ام	امیدها ز آذر جدو سخایتان
بودم امید تا که فرستید خلعتم	مایوس گشته‌ام زو عید و رجایتان
من منتهای سعی نمودم در این دوسال	صد حیف از مراحم بی منتهایتان
در هر شماره پنجهزارش رسانده‌ام	با خون دل فرستاده من از برایتان
چون این مجله را به دیانت شناختید	و ندر مراسلات بگفتم ثنایتان
غافل از آنکه من بشرم نی ملائکه	خواهد رسید گفتن روز هجایتان
شاید کنون بوجه یک آئونه قلیل	احیا شود موسسه گویم دعایتان
ورنه به جان حضرتشان مختصر کنم	با نظم و نثر بر کنم از تن قبیایتان

شلور و کت جلیزقه شنیل و عبایتان	گویا قبا نمانده بجا تا بما رسد
من راضیم بهر چه رضا شد رضایتان	راضی نگشته زحمت خود را زیاد کرد
منحل شود موسسه ئی از جفایتان	آیا به ژیشگاه شرافت رواستی
احیا شود موسسه ئی از وفایتان	آبونه دو ساله فرستید گر زلطف
باکی ندارم از سخن و گفته هایتان	تا ملجاء و پناه مرا هست شه رضا
بادا هزار سال بدوران بقایتان ^۱ »	بدهید وجه اگر ندهیدم اگر چه و چه

همچنین صدر هاشمی در کتاب «تاریخ جراید و مجلات ایران»، علت تعطیلی مجله «ندای ترقی» را فشار اقتصادی بیان می‌نماید.^۲

نتیجه‌گیری

مجله «ندای ترقی» با تمام فراز و فرودها و مشکلات زیادی که با آن مواجه بوده است نشانگر علاقه‌مندی زیاد «سید محمدعلی نجفیان» و گروه نویسندگان به ارتقای دانش طبی، علمی و ادبی جامعه است. در زمانی که کمتر کسی به فکر انتشار مجله فرهنگی است «نجفیان» بدون هرگونه شائبه اقتصادی مجله‌ای مرتبط با نیازهای عمومی تأسیس می‌کند و نه تنها برخی مقالات هر شماره را می‌نویسد بلکه تلاش می‌نماید مجله با پائین‌ترین قیمت و بهترین کیفیت محتوایی و چاپی ارائه گردد. این مجله در طول حیات کوتاه خود با توجه به هدف و محتوای مجله قطعاً تأثیر در رشد دانش آحاد جامعه داشته است. اگرچه مجله «ندای ترقی» با توجه به مطالب متنوع و مناسب در جذب خواننده در سطح کشور موفق بود، اما به علت ضرر اقتصادی متوقف گردید.

منابع

- آشوری، مهران (۱۳۸۷). فهرست مجله‌های کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران از آغاز تا پایان ۱۳۸۵، تهران: دانشگاه تهران، کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد.
- مجله دعوت اسلامی، سال ۱-۱۵، ۱۳۴۶-۱۳۵۵ق.
- حیدری، آزاده (۱۳۸۹). فهرست مجله‌های فارسی کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی از ابتدا تا پایان سال ۱۳۸۶، تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی. دسترس‌پذیر در: سایت کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
- <http://www.nlai.ir>
- صدرهاشمی، محمد (۱۳۶۳). تاریخ جرائد و مجلات ایران، اصفهان: کمال.

۱. مجله ترقی، سال دوم، جلد ۱۰-۱۲، ص. ۴۹.

۲. محمد صدرهاشمی، تاریخ جراید و مجلات ایران، اصفهان ۱۳۶۳-۱۳۶۴ ش. جلد ۴، ص. ۲۸۳.